

Úvodní slovo

Vážení čtenáři,

aktuální číslo časopisu *Nová čeština doma a ve světě* přináší devět studií zaměřených na zajímavé jazykové jevy současné češtiny. Některé z nich jsou v českém řečovém úzu skutečně nové; jiné představují sice jevy existující v češtině již dlouhou dobu, avšak autoři navrhuji nové způsoby jejich interpretace. S ohledem na zpracovávané jevy užstaneme tentokrát *doma*, neboť autoři se věnují češtině užívané výhradně rodilými mluvčími v českém prostředí. V daném čísle najdete čtyři tematické oblasti, k nimž je možné jednotlivé texty přiřadit.

Do oblasti morfo-syntaktického zkoumání náleží tři studie. Jana Bílková se zaměřila na analýzu verifikačního typu souvětí spojení *ŽeVf, to_{non}Vf*, v němž jsou obě verbální pozice obsazeny týmž slovesem, a poukazuje na formální i funkční rysy tohoto specifického souvětí. Druhým textem tohoto okruhu je studie Petra Biskupa. Poukazuje ve srovnání s dosavadní odbornou literaturou na odlišné pojetí pádových a interpretačních vlastností elementů extrahovaných z koordinovaných konstrukcí. Ve svém textu se věnuje pádovému synkretismu a neidentické interpretaci elementů s totožnými vlastnosti, které se vyskytují ve všech konjunktech. Biskup navrhuje nový typ analýzy těchto konstrukcí a porovnává je s dosavadními přístupy. Třetím textem mířícím do morfosyntaktické oblasti je článek Lucie Janků o vybraných specifických českých vokativních frázích. Janků jednak podrobně mapuje obecnou problematiku vokativních frází, jednak ukazuje, na jakých jménech se v češtině objevuje unikátní vokativní morfologie.

Druhou tematickou oblastí tohoto čísla je nářeční syntax. Náleží do ní text Zuzany Hlubinkové, v němž informuje o elektronické verzi Slovníku nářečí českého jazyka ÚJČ AV ČR. Stejná autorka pak publikuje analýzu mapující jména pro opilého člověka, která se vyskytují v českých nářečích, ale také v sousedním Slovensku. Materiál, ze kterého autorka vychází, bude také postupně zpracován do Slovníku nářečí českého jazyka. Šíře rozvíti tohoto sémantického okruhu v nářečním lexiku bude pro většinu rodilých mluvčích jistě překvapivá.

Třetí tematická oblast pokrývá slootovbu, také do této oblasti náleží dva texty daného čísla NČDS. Pavel Štěpán se zabývá nepřímocharými vztahy užití slootovných prostředků mezi centrem a periferií apelativ a proprií. Věnuje se zvl. termínům a expresivním výrazům, které vytvářejí na pozadí základního systému apelativ sekundární slootovnou soustavu, jež má své vlastní centrum a periferii. Druhým textem je příspěvek Miloslava Vondráčka zprostředkávající teoretická východiska

a praktické problémy při tvorbě Slovníku afixů užívaných v češtině. Autor poukazuje na nutnost přehodnocení dosavadních seznamů afixů uváděných ve slovtvorné literatuře a na postupy užívání ČNK pro stanovení sémantiky slovtvorných morfémů.

Poslední tematickou oblastí čísla je komunikace a mluvená čeština. Užití výrazů *chápeš* a *rozumíš* ve spontánním mluveném dialogu se věnuje Zuzana Komrsková, která analyzuje dané výrazy jako částice modifikující obsah výpovědi a zajišťující kontakt s posluchačem. Komrsková poukazuje na pravidelné poziční umístění těchto výrazů v promluvách, které zajišťuje jejich členění a zdůrazňování jejich klíčových částí. Druhým textem mapujícím oblast komunikace je příspěvek Pavly Pilchové věnovaný problematice obrazové komunikace v bulvární sportovní publicistice. Pilchová prezentuje výzkumnou sondu, jak fotografie ovlivňují styl bulvární sportovní publicistiky a jak se zapojují do ovlivňování čtenářů, jaký je jejich podíl na změně významu textů, mystifikaci a dezinformaci.

Věříme, že publikované texty jsou čtenářsky zajímavé a také podnětné pro další zkoumání.

Mgr. Svatava Škodová, Ph.D